

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Σάββατο 13 Ιανουαρίου 2018
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριστοτέλους, *Ηθικά Νικομάχεια* (B 1,7-8 B 3,1-2)

Οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἔχει πρᾶττοντες γὰρ τὰ ἐν τοῖς συναλλάγμασι τοῖς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους γινόμεθα οἱ μὲν δίκαιοι οἱ δὲ ἄδικοι, πρᾶττοντες δὲ τὰ ἐν τοῖς δεινοῖς καὶ ἐθιζόμενοι φοβεῖσθαι ἢ θαρρεῖν οἱ μὲν ἀνδρεῖοι οἱ δὲ δειλοί. Ὅμοίως δὲ καὶ τὰ περὶ τὰς ἐπιθυμίας ἔχει καὶ τὰ περὶ τὰς ὀργάς· οἱ μὲν γὰρ σῶφρονες καὶ πρᾶοι γίνονται, οἱ δ' ἀκόλαστοι καὶ ὀργίλοι, οἱ μὲν ἐκ τοῦ οὕτως ἐν αὐτοῖς ἀναστρέφεσθαι, οἱ δὲ ἐκ τοῦ οὕτως. Καὶ ἐνὶ δὴ λόγῳ ἐκ τῶν ὁμοίων ἐνεργειῶν αἱ ἕξεις γίνονται. Διὸ δεῖ τὰς ἐνεργείας ποίας ἀποδιδόναι· κατὰ γὰρ τὰς τούτων διαφορὰς ἀκολουθοῦσιν αἱ ἕξεις. Οὐ μικρὸν οὖν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθὺς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπολυ, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν.

Σημεῖον δὲ δεῖ ποιεῖσθαι τῶν ἕξεων τὴν ἐπιγινομένην ἡδονὴν ἢ λύπην τοῖς ἔργοις· ὁ μὲν γὰρ ἀπεχόμενος τῶν σωματικῶν ἡδονῶν καὶ αὐτῶ τούτῳ χαίρων σῶφρων, ὁ δ' ἀχθόμενος ἀκόλαστος, καὶ ὁ μὲν ὑπομένων τὰ δεινὰ καὶ χαίρων ἢ μὴ λυπούμενός γε ἀνδρεῖος, ὁ δὲ λυπούμενος δειλός. Περὶ ἡδονᾶς γὰρ καὶ λύπας ἐστὶν ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ· διὰ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν τὰ φαῦλα πρᾶττομεν, διὰ δὲ τὴν λύπην τῶν καλῶν ἀπεχόμεθα. Διὸ δεῖ ἤχθαί πως εὐθὺς ἐκ νέων, ὡς ὁ Πλάτων φησὶν, ὥστε χαίρειν τε καὶ λυπεῖσθαι οἷς δεῖ· ἢ γὰρ ὀρθὴ παιδεία αὕτη ἐστίν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

A1. Από το παραπάνω κείμενο να μεταφράσετε το απόσπασμα: «Καὶ ἐνὶ δὴ λόγῳ...τῶν καλῶν ἀπεχόμεθα.».

Μονάδες 10

B1.α. «οἱ μὲν ἐκ τοῦ οὕτως ἐν αὐτοῖς ἀναστρέφονται, οἱ δὲ ἐκ τοῦ οὕτωςί.»: Σε τι αναφέρεται ο Αριστοτέλης με τη φράση ἐν αὐτοῖς; Πῶς αποδεικνύει ο φιλόσοφος μέσω αυτής της φράσης τον κοινωνικό χαρακτήρα της ηθικής αρετής;

Μονάδες 10

B1.β. Να καταγράψετε και να σχολιάσετε τα αποδεικτικά στοιχεία που αξιοποιεί ο Αριστοτέλης στο παραπάνω κείμενο προκειμένου να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το κριτήριο της απόκτησης των μόνιμων στοιχείων του χαρακτήρα μας είναι τα συναισθήματα που συνοδεύουν τις πράξεις μας.

Μονάδες 10

B1.γ. Να σχολιάσετε την παιδαγωγική αξία του εθισμού κάνοντας αναφορές σε συγκεκριμένα χωρία του παραπάνω κειμένου.

Μονάδες 10

B2. Να γράψετε στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω θέσεις, τη λέξη **Σωστό**, αν είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν είναι λανθασμένη:

α. Ο Δημόκριτος είχε πει ότι «ἦθος ἀνθρώπων δαίμων» (= δαίμων για τον άνθρωπο δεν είναι παρά ο χαρακτήρας του).

β. Για τον Αριστοτέλη «ἡ εὐδαιμονία ἐστὶ ψυχῆς ἐνέργειά τις κατ' ἀρετὴν τελείαν».

γ. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη το καθαρά λόγον ἔχον μέρος της ψυχής έχει σχέση με τις διανοητικές και ηθικές αρετές του ανθρώπου.

δ. Η λέξη εὐδαιμονία σήμαινε αρχικά την εὐνοια του δαίμονος, του θείου, βρισκόταν επομένως ο όρος αυτός πολύ κοντά στον όρο εὐτυχία.

ε. Το έργο του Αριστοτέλη «*Ἠθικὰ Νικομάχεια*» οφείλει το όνομά του στον Νικόμαχο, τον θείο του Αριστοτέλη.

Μονάδες 10

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2018
Α΄ ΦΑΣΗ**E_3.Αλ3Α(ε)**

Β3.α. συναλλάγμασι, επιθυμίας, ήδονήν, λύπην, σώφρων: Να σχηματίσετε ένα ομόρριζο ουσιαστικό ή επίθετο (απλό ή σύνθετο) της νέας ελληνικής για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου. Στη συνέχεια με τις ομόρριζες αυτές λέξεις να σχηματίσετε ισάριθμα ονοματικά σύνολα στη νέα ελληνική γλώσσα.

Μονάδες 5

Β3.β. πράττοντες, άνδρειοι, δεϊ, φαῦλα, φησίν: Να γράψετε μία συνώνυμη λέξη της αρχαίας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου (οι συνώνυμες λέξεις να τεθούν στον τύπο που βρίσκονται οι παραπάνω λέξεις του διδαγμένου κειμένου).

Μονάδες 5**ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ****Θουκυδίδου, Ιστορία Ι,90,3-5**

Οι Αθηναίοι μετά από παρότρυνση του Θεμιστοκλή οικοδομούν τα τείχη της πόλης τους παρά τη θέληση των Λακεδαιμονίων.

Οί δ' Αθηναίοι Θεμιστοκλέους γνώμη τούς μὲν Λακεδαιμονίους ταῦτ' εἰπόντας, ἀποκρινάμενοι ὅτι πέμψουσιν ὡς αὐτοὺς πρέσβεις περὶ ὧν λέγουσιν, εὐθὺς ἀπήλλαξαν· ἑαυτὸν δ' ἐκέλευεν ἀποστέλλειν ὡς τάχιστα ὁ Θεμιστοκλῆς ἐς τὴν Λακεδαίμονα, ἄλλους δὲ πρὸς ἑαυτῷ ἐλομένους πρέσβεις μὴ εὐθὺς ἐκπέμπειν, ἀλλ' ἐπισχεῖν μέχρι τοσούτου ἕως ἂν τὸ τεῖχος ἰκανὸν ἄρῳσιν ὥστε ἀπομάχεσθαι ἐκ τοῦ ἀναγκαιοτάτου ὕψους· τειχίζειν δὲ πάντας πανδημεὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει [καὶ αὐτοὺς καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας], φειδομένους μήτε ἰδίου μήτε δημοσίου οἰκοδομήματος ὅθεν τις ὠφελία ἔσται ἐς τὸ ἔργον, ἀλλὰ καθαιροῦντας πάντα. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα διδάξας καὶ ὑπειπὼν, τᾶλλα ὅτι αὐτὸς τάκεϊ πράξει, ὄχετο. Καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα ἐλθὼν οὐ προσῆει πρὸς τὰς ἀρχάς, ἀλλὰ διῆγε καὶ προουφασίζετο.

-διῆγε: καθυστερούσε

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2018
Α΄ ΦΑΣΗ

E_3.Αλ3Α(ε)

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του κειμένου.

Μονάδες 20

Γ2.α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον τύπο που ζητείται για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις:

τάχιστα: τον συγκριτικό βαθμό του τύπου

έαυτῶ: τη γενική πτώση του πληθυντικού αριθμού του θηλυκού γένους στο α΄ πρόσωπο

ἀπήλλαξαν: το β΄ πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του υπερσυντελικού στη μέση φωνή

ἐπισχεῖν: το β΄ ενικό πρόσωπο της προστακτικής του ίδιου χρόνου στη μέση φωνή

ἄρωσιν: το γ΄ ενικό πρόσωπο της ευκτικής του μέλλοντα στην ίδια φωνή.

Μονάδες 5

Γ2.β. Από το παρακάτω απόσπασμα να μεταφέρετε στο τετράδιό σας τους υπογραμμισμένους τύπους στον αντίθετο αριθμό:

Τειγίζειν δὲ πάντας πανδημει τοὺς ἐν τῇ πόλει [καὶ αὐτοὺς καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας], φειδομένους μήτε ἰδίου μήτε δημοσίου οἰκοδομήματος ὅθεν τις ὠφελία ἔσται ἐς τὸ ἔργον, ἀλλὰ καθαιροῦντας πάντα...Καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα ἐλθὼν οὐ προσῆει πρὸς τὰς ἀρχάς, ἀλλὰ διῆγε καὶ προυφασίζετο.

Μονάδες 5

Γ3.α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη δευτερεύουσα πρόταση του κειμένου που εισάγεται με τον σύνδεσμο **ὥστε**, να αναγνωρίσετε το είδος της και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς της.

Μονάδες 3

Γ3.β. **ἐλθὼν:** Να αναγνωρίσετε συντακτικά τη μετοχή και να την αναλύσετε στην αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση.

Μονάδες 2

Γ3.γ. **Θεμιστοκλέους, ἀποστέλλειν, ἱκανόν, πανδημεί, οἰκοδομήματος:** Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους παραπάνω όρους του κειμένου.

Μονάδες 5

Το αδίδακτο κείμενο αντλήθηκε από τη συλλογή κειμένων T.L.G.